

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه قريش

استاد ضرابی آبان ۱۳۹۹

جلسه دوم ۹۹/۸/۴

آیه شریفه : « لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ (۱) - برای الفت دادن قريش (۱) »

عنوان: پیام عام و فراگیر

بر مبنایی که تاکنون بر آن پا فشرده‌ایم و اصرار داشته‌ایم که باید از تفسیر آیات بصورت قضیه جزئی و شخصی خودداری نمود اینک در باره اولین آیه این سوره شریفه که مفاد همه سوره را در خود دارد و اساساً همه سوره‌های قرآنی در این ویژگی شریک‌اند و برای پاسخگویی به مبرم‌ترین نیازهای عائله بشر نازل شده‌اند، پیام این سوره را بصورت عام و فراگیر درباره نیاز همه انسان‌ها به اُلفت پیگیری می‌کنیم و اختصاصی برای قبیله قريش قائل نیستیم.

در قرآن می‌خوانیم: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ - این است امت شما که امتی یگانه است، و منم پروردگار شما، پس مرا بپرستید.» (انبیاء/۹۲)

درخت دوستی بنشان که کام دل بیار آرد نهال دشمنی بر کن که رنج بی شمار آرد

عنوان: اُلفت چیست؟

«مردمی بودن» و «انس با مردم داشتن» وقتی اتفاق می‌افتد که شخص با درد و رنج مردم آشنا و با غمهایشان محرم و در راه خدمت به آنها پر تلاش باشد.

در نهج البلاغه از نگاه امیرالمؤمنین معاشرت نیکو با مردم چنین است : «خَالِطُوا النَّاسَ مُحَالَطَةً إِنْ مِثْمَ مَعَهَا بَكُوا عَلَيْكُمْ، وَ إِنْ عِشْتُمْ حَتُّوا إِلَيْكُمْ». - آن گونه با مردم زندگی کنید که اگر از دنیا رفتید، برایتان گریه کنند و اگر در کنار آنان به سر بردید، به شما عشق بورزند.» (حکمت ۱۰ نهج البلاغه)

خواهی که ز دشمنان نبینی آزار از دامن دوست دست کوتاه مدار
کز دوستی و مودت و مهر و وفا بیگانه خویش می شود غیر چو یار

عنوان: یگانه تألیف دهنده قلوب

این آفت بر اساس دوپایه اصلی تحقق می‌یابد که یکی تأمین نیازمندیها و دیگری تأمین امنیت است. که در عالم امکان جز خداوند هیچ موجودی نیست که بتواند به این نیازمندیها را پاسخ گوید. خداوند می فرماید: «وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ - اگر همه آنچه را در روی زمین است، هزینه می کردی نمی توانستی میان دل هایشان الفت اندازی، ولی خدا میان آنان ایجاد الفت کرد.» (انفال/۶۳) امام علی علیه السلام می فرماید: «إِزَالَةُ الرِّوَاسِي أَسْهَلُ مِنْ تَأْلِيفِ الْقُلُوبِ الْمُتَنَافِرَةِ - از جای کردن کوههای استوار آسانتر است تا الفت دادن دلهای از هم رմیده.» (بحار الأنوار : ۷۰/۱۱/۷۸)

جمال روی تو هر گه نقاب بگشاید ز زیر پرده هر ذره مهر بنماید

عنوان: هنر عشق ورزیدن

آفت‌ها و دوستی‌ها بین انسان‌ها اگر بخاطر دوستی خدا و برای خدا باشد، حقیقت داشته، ریشه در هستی و حیات خواهد یافت. امام علی علیه السلام فرمود: «طُوبَى لِمَنْ يَأْلَفُ النَّاسَ وَ يَأْلَفُونَهُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ - خوشا آن که در راه طاعت خدا، با مردم الفت می گیرد و مردم نیز با او الفت می گیرند.» (بحار الأنوار، ۱۱۲/۵۶/۷۸)

امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ سُرْعَةَ انْتِلَافِ قُلُوبِ الْأَبْرَارِ إِذَا اتَّقَوْا - وَ إِنْ لَمْ يُظْهَرُوا التَّوَدُّدَ بِالسَّنَتِهِمْ - كَسُرْعَةِ اخْتِلَاطِ مَاءِ السَّمَاءِ بِمَاءِ الْأَنْهَارِ . وَ إِنْ بُعِدَ

اَنْتِلَافِ قُلُوبِ الْفَجَّارِ إِذَا التَّقَوَّا - وَ إِنِ أَظْهَرُوا التَّوَدُّدَ بِأَلْسِنَتِهِمْ - كَبَعْدِ الْبَهَائِمِ مِنَ النَّعَاطِفِ وَ إِنِ طَالَ اعْتِلَافُهَا عَلَى مَذْوَدٍ وَاحِدٍ - نیکوکاران چون با هم رو به رو شوند - هر چند به زبان اظهار دوستی نکنند - دل‌هایشان، به سرعت درآمیختن باران با آب رودخانه ها، با هم الفت می گیرد. و بدکاران هر گاه با هم رو به رو شوند - هر چند به زبان اظهار دوستی کنند - دل‌هایشان از الفت با یکدیگر دور است، همانند چارپایان که از مهر ورزی با هم بدورند، گر چه روزگاری دراز بر سر يك آخور، علوفه خورند.» (تحف العقول : ۳۷۳)

تو و طوبی و ما و قامت یار فکر هر کس بقدر همت اوست

عنوان: فلسفه وجودی عالمان دین

فلسفه وجودی عالمان دین این است که با فقیه شدن در دین با هدایت و انذار مردم چون طبیبی دوار باشند. «طَبِيبٌ دَوَّارٌ بِطَبِّهِ قَدْ أَحْكَمَ مَرَاهِمَهُ وَ أَحْمَى مَوَاسِمَهُ يَضَعُ ذَلِكَ حَيْثُ الْحَاجَةُ إِلَيْهِ مِنْ قُلُوبِ عُمِي وَ آذَانِ صُمٍّ وَ أَلْسِنَةِ بُكْمٍ مُتَتَّبِعٌ بِدَوَائِهِ مَوَاضِعَ الْغَفْلَةِ وَ مَوَاطِنَ الْحَيْرَةِ - پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم طبیبی است که برای درمان بیماران سیار است. مرهم های شفا بخش او آماده، و ابزار داغ کردن زخم ها را گذاخته. برای شفای قلب های کور و گوش های ناشنوا و زبان های لال، آماده، و با داروی خود در پی یافتن بیماران فراموش شده و سرگردان است.» (نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸)

من خاك ره آنكه ره كوی تو پوید من كشته آن دل كه گرفتار تو باشد

عنوان: از وصایای پیامبر رحمت

تمرین آفت گرفتن و آفت پذیرفتن با مردم خودپسندیها و تکرویها را از میان می برد، پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «خَيَارُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا ، الَّذِينَ يَأْلَفُونَ وَ يُؤْلَفُونَ - بهترین شما خوش خوترین شماست؛ آنان که الفت می گیرند و الفت می پذیرند. » (تحف العقول : ۴۵) همچنین فرمودند: « خَيْرُ الْمُؤْمِنِينَ مَنْ كَانَ مَأْلَفَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ، وَ لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يُؤْلَفُ وَ لَا يَأْلَفُ - بهترین مؤمنان کسی است که

محل انس مؤمنان باشد و در کسی که انس نمی گیرد و با او انس نمی گیرند، خیری نیست .» (وسائل الشیعه ج ۱۲ ص ۱۸)

دلیل انس نگرفتن خودخواهی است که را ه شیطان رانده شده از درگاه خدا و دشمن انسانیتی است که از انس و اُلفت پدید می آید. از این رو شرط نزدیک شدن به قله انسانیت، یعنی وجود نازنین پیامبر صلی الله علیه و آله تقویت این اخلاق انسانی است: «أَقْرَبُكُمْ مِنِّي غَدَا فِي الْمَوْقِفِ... أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَ أَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ - فردا در روز حساب، نزدیکترین شما به من ... کسی است که خوش خوتر و به مردم نزدیکتر باشد.» (بحار: ۸۳/۱۵۰/۷۷)

برون رفتند از خود تا که دریابند دلبر را تو در کنج قفس منزلگه عنقا نمی دانی
بازگویم غم دل را که تو دلداری منی در غم و شادی و اندوه و الم یار منی